

PŘÍSPĚVEK K POZNÁNÍ ŠÍDEL (*AESCHNIDAE*, *ODONATA*) NA OKRESE PARDUBICE

Contribution to the knowledge of dragonflies (*Aeschnidae*, *Odonata*) in the district of Pardubice

Jiří REJL

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Boženy Němcové 2625, 530 02 Pardubice

V okrese Pardubice byl doložen výskyt 9 druhů šidel (*Aeschnidae*). Kromě běžných druhů (*Aeschna cyanea*, *Aeschna grandis*, *Aeschna mixta*, *Anax imperator*) byl zjištěn výskyt druhů vzácných (*Brachytron pratense*, *Aeschna juncea*, *Aeschna affinis*, *Anaciaeschna isosceles*, *Anax parthenope*).

Úvod

O vážkách (*Odonata*) na okrese Pardubice ještě donedávna neexistovaly žádné konkrétní údaje. První konkrétní údaje z Pardubicka nalezneme v práci MOCKA (1998), kde je pozornost věnována především vzácným druhům. Další data, která se týkají i běžných druhů, jsou v souhrnné práci věnované výzkumu vážek ve východních Čechách (MOCEK 1999). Několika druhům jsou věnovány příspěvky MOCEK a REJL (1999) a REJL (2000a, 2000b).

Výsledky

V následujícím přehledu šidel jsou uvedeny všechny dosud známé publikované údaje, nepublikované údaje autora z let 1997 – 2000 a některé údaje, které poskytl Mgr. Jan Dolanský z Východočeského muzea v Pardubicích. U každého druhu je uvedena kategorie podle Červeného seznamu vážek ČR (HANEL et ZELENÝ 1999).

Přehled šidel (*Aeshnidae*) okresu Pardubice:

1. **Šídlo luční** (*Brachytron pratense*) D – Bohdanečský rybník (5960) REJL (2000b)

Nálezy:

Kojice (5958) – tůň u Kojic severně od obce mezi železniční tratí a Labem, 13.5. 2000, 1 M

Hrobice (5960) – PR Baroch, 14.5. 2000, 1 M, pozorovány další jedinci

Pohránov (5960) – Pohránovský rybník, 17.5. 2000, 1 M, Mgr. Jan Dolanský

Bukovka (5959) – rybník Truhlíčky, 24.5., 1 M, Mgr. Jan Dolanský

Lázně Bohdaneč (5960) – rybník Tichý, 26.5. 2000, 1 M

2. **Šídlo sítinové** (*Aeschna juncea*) D – Kojice (5958) MOCEK a REJL (1999)

3. **Šídlo modré** (*Aeschna cyanea*) F – Bohdanečský rybník (5960) REJL (2000a, 2000b)

Nálezy:

Pohránov (5960) – Pohránovský ybník, 8.9. 1997, 1 M, další jedinci pozorováni.

Libišany (5860) – Libišanská bažina, 21.8. 1998, 1 M

Přelouč (5959) – VKP Slavíkovy ostrovy, 27.8. 1999, 1 M
Srčh (5960) – loučka v jižní části PR Baroch, 4.9. 2000, 1 M

4. **Šídlo velké** (*Aeschna grandis*) F – Bukovka, rybník Skříň (5959) MOCEK (1999), Bohdanečský rybník (5960) REJL (2000b)

Nálezy:

Ledce (6059) – rybník Kamenný, 19.7. 1998, 1 M

Srčh (5960) – tuň v bývalém slínovišti S od obce, 21.7. 1998, 1 M

5. **Šídlo pestré** (*Aeschna mixta*) F – Bukovka, rybníky Jílovky (5959), Kunětická hora (5960), Lohenice u Přelouče (5959), Stéblová (5960) MOCEK (1999), Bohdanečský rybník (5960) REJL (2000a, 2000b)

Nálezy:

Libišany (5860) – Libišanská bažina, 21.8. 1998, 1 M

Přelouč (5959) – VKP Slavíkovy ostrovy, 27.8. 1999, 1 M

Srčh (5960) – lesní cesta nedaleko PR Baroch, 4.9. 2000, 1 M

6. **Šídlo rákosní** (*Aeschna affinis*) E – Kunětická hora (5960) MOCEK (1998, 1999)

7. **Šídlo červené** (*Anaciaeschna isosceles*) E – Kojice (5958) MOCEK a REJL (1999), Bohdanečský rybník (5960) REJL (2000a, 2000b)

Nálezy:

Rosice nad Labem (5960) – slepé rameno VKP Zákoutí, 15.5. 2000, 1 M

Hrobice (5960) – PR Baroch, 16.5. 2000, 1 M, pozorovány další jedinci a jeden pár v tandemu

Bukovka (5959) – rybník Truhličky, 24.5. 2000, 1 M, Mgr. Jan Dolanský

Hostovice (5961) – vodní plocha “Reinsteinovo bahýnko” západně od obce, 26.5. 2000, pozorován 1 kus

8. **Šídlo královské** (*Anax imperator*) F – Bukovina nad Labem (5860) MOCEK (1998), Chýštský rybník (5859), Rokytno (5861) MOCEK (1999), Bohdanečský rybník (5960) REJL (2000b)

Nálezy:

Chrtníky (6059) – vodní plochy v kamenolomu, 19.7. 1998, 1 F

Veliny (5962) – lesní rybník západně od obce, 4.6.2000, 1 M, Mgr. Jan Dolanský

Rosice nad Labem (5960) – slepé rameno VKP Zákoutí, 19.6. 2000, 1 M

9. **Šídlo tmavé** (*Anax parthenope*) E – Bohdanečský rybník (5960) REJL (2000a, 2000b)

Nálezy:

Veliny (5962) – lesní rybník západně od obce, 4.6.2000, 1 M, Mgr. Jan Dolanský

Hrádek (5860) – písniček severně od obce u silnice Hrádek – Dolany, 14.6. 2000, pozorováno několik létajících M

Stéblová (5860) – písniček Gigant, 22.6. 2000, 1 M, pozorovány další jedinci a 1 pár v tandemu

Vysvětlivky:

Kategorie podle Červeného seznamu vážek ČR (HANEL et ZELENÝ 1999)

D – ohrožený druh

E – potenciálně ohrožený druh

F – druhy v současné době neohrožené

Diskuse

Na území České republiky byl dosud zjištěn výskyt 12 druhů šidel (HANEL et ZELENÝ 1999). V okrese Pardubice je doložen výskyt 9 druhů. V některých letech je možné prokázat výskyt ještě jednoho druhu, kterým je šídlo hnědé (*Hemianax ephippiger*). Tento subtropický druh se v rámci migrací objevuje také ve střední Evropě (CEMPÍREK 1997). Nejbližší místo nálezu od okresu Pardubice je Račice nad Trotinou (okr. Hradec Králové, 5660) (MOCEK 1998). Výskyt dalších dvou druhů vzhledem k jejich stanovištním nárokům lze vyloučit: šídlo horské (*Aeschna caerulea*) a šídlo rašelinné (*Aeschna subarctica*). Nálezy šídla tmavého (*Anax parthenope*) a šídla lučního (*Brachytron pratense*) jsou prvními doklady o výskytu těchto druhů pro území východních Čech (REJL 2000a, 2000b).

Při stoupající intenzitě odonatologických průzkumů budou zjištěny další lokality s výskytem některých vzácných druhů šidel. Tomuto předpokladu odpovídají nálezy šídla rákosního (*Aeschna affinis*) na lokalitě PR Týnecké mokřiny, které leží na území okresu Kolín při západní hranici okresu Pardubice (RUS 2000).

Závěr

V okrese Pardubice byl doložen výskyt 9 druhů šidel (*Aeschnidae*). Kromě běžných druhů (šídlo modré - *Aeschna cyanea*, šídlo velké - *Aeschna grandis*, šídlo pestré - *Aeschna mixta*, šídlo královské - *Anax imperator*) byl zjištěn výskyt druhů vzácných (šídlo luční - *Brachytron pratense*, šídlo sitinové - *Aeschna juncea*, šídlo rákosní - *Aeschna affinis*, šídlo červené - *Anaciaeschna isosceles*, šídlo tmavé - *Anax parthenope*). V některém roce je možné předpokládat výskyt druhu šídla hnědé (*Hemianax ephippiger*), prokázání výskytu dalších druhů vzhledem k jejich stanovištním nárokům lze vyloučit.

Summary

The occurrence of nine species of dragonflies (*Aeschnidae*) was given in the district of Pardubice. Beside common species (southern hawkler – *Aeschna cyanea*, brown hawkler – *Aeschna grandis*, migrant hawkler – *Aeschna mixta*, emperor dragonfly – *Anax imperator*) five rare species were found out in an above mentioned region (hairy dragonfly – *Brachytron pratense*, common hawkler – *Aeschna juncea*, *Aeschna affinis*, Norfolk hawkler – *Anaciaeschna isosceles*, *Anax parthenope*). The occurrence of *Hemianax ephippiger* is assumed during some season. The other species are not relevant for this area due to their different habitat requirements.

Poděkování

Rád bych poděkoval kolegovi Mgr. Janu Dolanskému z Východočeského muzea v Pardubicích za poskytnutí svých údajů o nálezech šidel na okrese Pardubice a RNDr. Václavu Kozovi za anglickou část příspěvku.

Literatura

- CEMPÍREK J., 1997: Hejno subtropického šídla hnědého v jižních Čechách. Živa, 1: 34-35.
- HANEL L., ZELENÝ J., 1999: Červený seznam vážek České republiky – verze 1999. Sborník z mezinárodního semináře “Vážky 1999”, Vlašim, ČSOP Vlašim: 77-81.
- MOCEK B., 1998: Příspěvek k poznání vážek (*Odonata*) východních Čech s uvedením nálezu druhu *Crocothemis erythraea* (Brullé, 1832). Acta Musei Reginaehradecensis s. A., 26: 27-37.
- MOCEK B., 1999: Současný stav výzkumu vážek (*Odonata*) v regionu východních Čech. Sborník z mezinárodního semináře “Vážky 1999”, Vlašim, ČSOP Vlašim: 17-46.
- MOCEK B., REJL J., 1999: Vážka *Aeshna isosceles* (Müller, 1767) (*Odonata*) ve východních Čechách. Acta Musei Reginaehradecensis s. A., 27: 121-124.
- REJL J., 2000a: Odchyt vážek do ornitologických sítí. Sborník referátů III. celostátního semináře odonatologů v CHKO Třeboňsko 2000, ZO ČSOP Vlašim: 34-35.
- REJL J., 2000b: Vážky (*Odonata*) NPR Bohdanečský rybník a rybník Matka. Acta Musei Reginaehradecensis s. A., 28: (in press).
- RUSI., 2000: Současný stav průzkumu vážek (*Odonata*) kolínského Polabí. Sborník referátů III. celostátního semináře odonatologů v CHKO Třeboňsko 2000, ZO ČSOP Vlašim: 95-101.

Došlo: 23.12.2000